

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

**POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA
NOTRANJSKO V POSTOJNI.**

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za $\frac{1}{4}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{16}$ strani 5 K, $\frac{1}{32}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Agrarstvo in klerikalizem.

Klerikalizem je politično stremljenje duhovnikov vsega sveta, da potom tiste moči, ki jim je dana nad katoličani kot dušnim pastirjem, spravijo duševno in gmotno vse druge stanovse vseh narodov pod svojo oblast.

Agrarstvo je tista struja med poljedelskimi sloji, ki hoče oprostiti kmeta vsake vlade in varuštva drugih stanov in mu hoče poskrbeti primeren upliv v vsem javnem življenju, osamosvojiti ga hoče gospodarsko in mu odpreti pot do vseh virov izobrazbe.

Nasprotje med klerikalizmom in agrarstvom je tedaj v prvi vrsti v boju za politično moč. Pri volitvah se kaže to nasprotje najjasneje. Klerikalci so postavili kandidatom duhovnika in nekega svojega nižjega uslužbenca. Oba sta odvisna popolnoma od volje klerikalne stranke, za katero niso merodajni interesi notranjskega kmeta. Protikandidata sta dva samostojna izobražena domačina-kmetovalca, ki sta in bosta glede priljubljenosti, ugleda in moči edino odvisna od zaupanja notranjskih kmetov.

Še jasneje kot v teh kandidaturah se kaže nasprotje v nastopanju klerikalcev. Mi nismo tako zagriženi, da bi ne priznali, da je nekateri klerikalni poslanec n. pr. Povše že nekaj storil za kmetске volilce. Resnico radi priznamo, kak Žitnik — o gostinčarju niti ne govorimo — si seve tega priznanja ne prisluži! A kakšno je to obetanje Šušteršičevih ljudi? Pravijo: če boste volili z nami, bomo delali za kmeta, če pa volite Deklevo in Grudna, pa ne bomo ničesar storiti hoteli za kmete. Ne zaradi kmetске, ampak zaradi strankarske koristi obetajo! Kupujejo glasove in mešetarijo z obljubami. V tem je jasno spoznati tisto nepremostljivo notranje nasprotstvo med agrarstvom in klerikalizmom: agrarstvo ima kmetско barvo, ker drugače po svojem bistvu imeti ne more, klerikalizem

pa si jo ponekod nadevuje, da si vjame in primešetari glasove. Če mu bodo drugi stanovi in drugi oziri nudili večjo ceno za pomoč, pa se bo zanje potegnil.

K sklepu še eno! Žitnikovi agitatorji pripovedujejo, kako malo moči bo imel poslanec, če ne bo v njihovi stranki, češ sam ne bo dosegel nič, mi pa ga bomo zatirali. Lepo priznanje — kmetskega poslanca bodo v njegovem delu za kmeta ovirali, ker ni njihov kimovec! Naši poslanci pa bodo našli pomoč pri drugih, če jih zaslepljeni bratje zatirajo. V prihodnjem državnem zboru bodo tvorili agrarni poslanci, češki in nemški, vsi izvoljeni po vročem boju s klerikalci, krepko napredno-agrarno strujo. Tam bodo nastopali naši poslanci: v gospodarskih vprašanjih bodo glasovali z agrarci vseh narodov, v narodnih vprašanjih z vsemi Slovani, v izobraževalnih pa z vsemi naprednimi poslanci! Dosegli bodo lahko dovolj tudi brez klerikalcev in proti njim.

Politične vesti.

Šušteršič v Št. Petru. Žitniku prede. Zato je naprosil svojega zapovednika, naj gre ž njim na shod, kjer se „izvoli“ odbor „Lažikmetске zveze“. Na shodu je bilo mnogo naših. Žitnikovega govora se omeniti ne izplača, le toliko povemo, da je govoril za zapiranje meje v tem smislu, da se vsled carin žito podraži. S tem nam mož silno škoduje. Ali ne ve, da Slovenci ne pridelamo niti pol tistega žita, ki ga porabimo, torej ga kupujemo od zunaj in je v našem interesu, da je žito ceneno. Žitnik je pač kar prepisal nekaj iz zahtev kakih severnoavstrijskih agrarnih strank, da vjame z obljubami á la Žitnik kaline, pa ni pomislil, da to ni za nas. Šušteršičev govor je bila vseskozi ena sama surovost: baraba, lump, falot, te besede teko Šušteršiču vsak hip iz ust. Domačinom, ki jih je pod plaščem imunitete napadal — ne stvarno, ampak le s psovkami

— pač ne vzame ugleda, ker jih vsi poznajo. Kmetkega kandidata Jožeta Deklevo je obkladal z najbolj podlimi psovkami. Lep vodja „katoličanov“ je ta Šušteršič, menda se je pri kupčiji z žlindro, s katero je hotel uničiti našo kmetijsko družbo, tako posurovil! — V Ribnici so se klerikalci med sabo skregali, ker je hotel vsiliti Šušteršič kakor Žitnika Notranjem, tako nekega Jakliča Ribničanom. Seveda je brez dvoma, da zmaga komanda iz Ljubljane. — Na Štajerskem se narodna stranka krepko giblje. Skoro gotovo je, da zmagajo 4 neodvisni kandidati proti klerikalcem! Glejmo Kranjci, da nas štajerski bratje ne osramote. Notranjci, rešimo z izvolitvijo kmetjskih kandidatov čast kranjske dežele. — V Ljubljani je dr. Triller razglasil, da so naprednjaki sklenili kompromis s socijalisti. Izkazalo se je, da se je prenačlil. Nam Notranjem, ki smo si zasnovali samostojno agrarno politično organizacijo, se ni vmešavati v mestne prepire, vendar sodimo, da to ni prva napaka, ki se je zgodila v narodno-naprednem taboru. — Na Goriškem kandidirajo naprednjaki na Krasu znanega kmetjskega strokovnjaka Štreklja, a klerikalci so proti njemu postavili nekega vladnega (!) uradnika iz Bukovine — Laharnarja. — Na Rumunskem se kmetje z orožjem upirajo proti veleposestnikom, ki so večinoma Židi. Neznosno stanje rumunskega kmeta jih je privedlo do tega. Kri teče, a rodila bo za kmeta lepe sadove.

Volilni shod na Dol. Zemonu.

25. marca je bil na Dol. Zemonu pri Il. Bistrici javen volilen shod. Pred vsem povdarjamo, da je bil Zemon do najnovejšega časa ena najzanesljivejših klerikalnih „trdnjav“. Že to, da se je v tej vasi priredil shod, kaže našo neustrašenost. Žal, da se dosti naših somišljenikov ni moglo udeležiti shoda, ker niso zanj vedeli, vendar se je zbralo do 100 naših pristašev, vsekako častno število v danih razmerah. G. R. Valenčič otvori shod, naglašja potrebo vzajemnega delovanja med kmeti in toplo priporoča novoustanovljeno kmečko stranko. Gospod predsednik ni še končal svojih besed, ko pripeljeta kaplan Horvat in nadučitelj (!) Ravnikar iz Trnovega svojo četo. Kaplan stopi v ospredje in z jeznim glasom vpraša, kdo nam je dal pravico tukaj zborovati in če imamo za javen shod dovoljenje od glavarstva. Nadučitelj pa sili venomer v predsednika, da hoče govoriti. Obema gospodoma se je prav mirno odgovorilo, da je shod javen in se je obljubilo pozneje tudi dati besedo Ravnikarju, ker so že priglašeni drugi govorniki. To pa jima ni zadostovalo in na povelje kaplanovo so klerikalci začeli kričati: Živio Žitnik! Predsednik nato imenuje reditelje. G. J. Samsa kot reditelj pozove izrecno k redu, ko vpitje le še ni ponehalo, zahteva, da se g. Ravnikar odstrani. Ta se je opiral na to, da je občinska pot javna. Tam ima tak razgrajac pravico kričati! Ko se

je klerikalcem zopet zagrozilo, da s tem kršijo postavbo o svobodi govora, je kaplan zaklical svojim možem, pa pojmo gori (višje v vas) in tudi mi zborujmo. Neki I. Oblak pa je mnenja, da raje ostanejo na shodu. In pri tem je ostalo. Predsednik podeli besedo našemu gostu, vrlemu gorenjskemu kmetu gosp. Jenku iz Zgornjih Brnikov, ki v preprostih, izrazovitih in navduševalnih besedah razvija sledeče točke: Kmetu je treba v prvi vrsti pomagati. Država je doslej pri nas kmeta veliko premalo podpirala. Kot vzgled navaja Švico, Nemčijo in Dansko. Ljudska šola ne zadostuje potrebam kmečkega stanu, preurediti jo je treba na ta način, da se kmečki sinovi bolj izobrazijo v kmetijstvu, zato potrebujemo tudi nadaljevalnih kmetijskih tečajev. Lovski zakon naj se v prid kmetu izpremeni. Izboljšale so se plače uradništvu in duhovnikom. Škofu je država darovala 150.000 K, kmetu pa figo. Koliko milijonov veljajo državo vsako leto kanoni in bojne ladje, za vse to mora kmet plačevati, a njemu se ne pomaga. Vojaška bremena se morajo znižati. Upelje naj se le dveletna službena doba. Kmečki oče naj ne hodi zaradi sina na nabor do 60. ozir. 70. leta.

Pri nas na Slovenskem bijeta hud boj dve stranki; sovraštvo in prepir se neti s te ali one strani. Kmetu se obljubuje z obeh strani pomagati mu, a ostalo je največ samo pri obljubah. Tisti, ki hočejo veljati kot naši voditelji, pa si polnijo žepe in kupujejo grajščine. To niso naši prijatelji in zagovorniki kmečkega stanu. Zato pa si pomagajmo sami! Pustimo strankarske prepire, prenehajo naj osebna sovraštva in delujmo skupno v korist samim sebi, v korist kmečkega stanu. Združimo se kmetje! Govor je trajal eno uro. Naravnost občudovati moramo g. govornika Jenka, da je vstrajal toliko časa. Po govoru g. Jenka se je shod zaključil. Nakana naših nasprotnikov preprečiti shod in ga razgnati, se je ponesrečila. Nahujskane ženske in otroci pokazali so na tem shodu vso svojo podivjanost.

Že pred začetkom shoda vrgli sta dve Marijini „dekleti“ raz streho kravji odpadek v Marijino čast, da „vero rešita“. Kmalu ob začetku, ko so nekoliko utihnili klerikalci — kaplan, nadučitelj Ravnikar in še par iz Topolca — pričele so ženske in otroci razbijati na pokrovače, kričati, se krohotati in ko so se še tega naveličali, so začele ženske peti pobožno pesem. Vkljub opetovanemu pozivu rediteljev, naj se vedejo dostojno in mirno, se je to ponavljalo ves čas med govorom. Otroci so venomer kričali, ker jih je kaplan priučil, ženske pa so zopet kazale svoj verski fanatizem, posebno neka Čebrenka se je v tem odlikovala. Hotela je prepiti vse ostale, najbolj pa menda govornika, češ: mi imamo „žegne!“ Bivša predsednica tretjerednic, znana pod imenom Frca — njena sestra je hotela lansko leto pobegniti z zakonskim možem Čačetom v Ameriko, da ju niso v Hamburgu ustavili — pa je klicala: zakon nam hočejo razdružiti. Seveda so naši pristaši takoj dali umestne odgovore. Tudi kaplan je moral marsikatero grenko preslišati. Najbolj ga je zadel klic ne-

kega našega pristaša, da ga opozori na borovniškega fajmoštra in da ga ta pusti pozdraviti. Kaplan je jeze in onemoglosti prebledel in umolknil. — Posebej pa moramo naglašati, da so se možje iz Zemona prav mirno in pošteno obnašali. V tem oziru vsa čast jim! Splošno pa so obsojali početje kaplana in podivjanost žensk in otrok vsi, da tudi najožji pristaši nasprotnikov. Vam vrli Zemonci pa kličemo: da se vidimo v kratkem pri shodu!

Dopisi.

Iz Postojne. Igra „Lumpacij Vagabund“, katero so priredili naši diletantje dne 19. t. m. je prav dobro uspela. Velika dvorana „Narodnega hotela“ je bila natlačeno polna domačincev in okoličanov. Lepi kostumi so kar očarali gledalce; pa ne samo kostumi, temveč tudi ves nastop. Vsi so svoje vloge prav z vspehom rešili. Vsa čast gre Fortuni, Amorozi, Briljantini in drugim vilam, kakor tudi kralju in drugim. Nastop je bil res tak, kakor bi ga človek sanjal in v sanjah mislil, da je sam v tistem čarobnem kraljestvu. Veliko smeha pa so napravili, kakor po navadi Lim, Klopčič in Kneftra s svojimi nastopi; posebno tam, ko si je Klopčič delal kodre. Smeha je bilo dovolj. Tudi pri Stružniku so vsi svoje vloge dobro pogodili, kakor Jera, Rezka, Stružnik, Pepca in vsi drugi. Jako lep in zanimiv je bil tudi zadnji prizor pri poboljšanju Klopčičevem in Kneftrovem. Da reči smem, da je igra izborna izpadla in da tudi od deželne gledališča se ne bi moglo več zahtevati. Žal da je oder slabo urejen, in da so vsled tega nastali pri premembah veliki presledki, kateri bi se dali prav lahko z godbo popolniti. Druzega ne rečemo, kakor: prikažite se v kratkem zopet s kako lepo igrico! Le tako naprej!!

. Udeleženec.

Domače vesti.

Somišljeniki! Ali storite v reklamacijski dobi strankarsko dolžnost? Porabite praznike za sestavo krajnih volilnih odborov in za politične sestanke. Vesele praznike!

Za sklad „Notranjske kmetske stranke“ nam je uposlala g. Amalija Kocmur iz Št. Petra 8 kron, nabranih pri „pri reškem mestu“ o priliki velikega shoda v Št. Petru dne 17. marca 1907. Iskrena hvala in živeli!

Volilni shod na Dilcah v hrenoviški fari, katerega je priredila kmečka stranka pretečeno nedeljo, je prav dobro vspel. Zbrani volilci so z glasnimi živioklici odobraval kandidature gosp. Josipa Dekleve. Splošno se je povdarjalo, da naj bo naš poslanec izvzet iz našega volilnega okraja in da bi bilo žalostno, če bi si morali svojega poslanca iskati izven našega volilnega okraja. Vsi so rekli: kmet naj zastopa kmeta.

Občinski odbor postojinski je imel dne 20. t. m. svojo sejo ter rešil mnogo važnih stvari. — Glede mostu pri Vel. Otoku se je sklenilo najeti začasno posojilo v najvišjem znesku 22.000 K. Izdatki za most se bodo pozneje, ko se bo delala cesta iz Postojne preko Bukovja do Podkraja, vzeli v skupni račun ceste in pokrili tako kakor drugi stroški. — V odbor občinske hranilnice postojinske so bili izvoljeni gg. Arko Frančišek, Dekleva Josip, Ditrich Anton, Garzarolli pl. Emil, Gerstenmeyer Fran, Jurca Franc, Lavrenčič Josip, Mladič Anton, Pikel Gregor, Žužek Leopold. Za pregledovalca občinskih računov sta bila izvoljena gg. Garzarolli pl. Emil in Brinar Josip. — Občinskim blagajnikom je bil izvoljen g. Kuttin Fran star. in blagajnikom ubožnega zaklada gosp. Ditrich Ludovik.

Iz Hoterdersice. Še dober mesec in treba bo voliti poslance v državni zbor. Kmetje pripravimo se, da izvolimo za svoj volilni okraj poslanca kmetskega stanu. Kdo drugi pozna naše težnje bolj, kot tisti, ki sam skuša trpljenje ubožnega kmeta, torej kmet sam. Kako žalostno je pa, da je še veliko takih kmetov, ki se dajo premotiti raznim agitatorjem. Ne podpirajmo drugih stanov, ko je naš kmetski stan podpore najbolj potreben. Nobeden drugi, če je tudi duhoven, graščak ali advokat se ne bo tako živo potegnil za naš stan, kakor poslanec, ki je sam kmet, on ki sam skuša trpljenje zatiranega kmeta. Kaj so naredili dosednji poslanci v prid kmetskemu stanu? No, pa saj se ne čudimo temu, saj ne vedo, kako bi nam koristili. Kaj nam bodo koristili oni milijoni, katere so izposlovali za povišanje duhovskih plač? In onih 20.000 K katere so izposlovali svoji združni organizaciji? Škofu se je odpisalo 150.000 K na davku. Kmetski stan je prvi stan, on živi vse druge stanove, on je podlaga državi, a zanj ni nobene podpore. Kmeta tepe vse polno nadlog, njega zadenejo vsakovrstne nesreče, a zanj ni nobenega odpisa pri davku; srečen je, če mu odbijejo kvečjemu kaj „fickov“. Na kmeta davkoplačevalca vse pritiska: plačaj in plačaj, vpraša ga pa nobeden, ali more ali ne. Ni čuda, da se ubogo ljudstvo kar trumoma seli v Ameriko. Kajti bilo bi komaj tukaj, da bi imeli zaklade v ti kraški zemlji, ki bi jih hodili izkopavat, da bi tako mastno podpirali druge stanove kakor sedaj. Kmetje, bližajo se volitve, izvolimo poslanca kmetskega stanu, take, ki sami skušajo trpljenje zatiranega kmeta, potem bo tudi nam zasijalo sonce boljše bodočnosti. — Gostinčarjeva kandidatura nas je zelo presenetila. Prijemali smo se kar za glavo. Da se drznejo klerikalci kmetu celo pometača iz mesta usiliti za poslanca, je pa že odveč. Klerikalci naj si zapomnijo to: Kadar bodejo zajci sposobni za na boben, takrat pa naj postavijo kandidatom pometače in če bi bilo teh premalo, pa še njihove „metle“. Ker se pa še sedaj zajci ne razumejo za na boben, tudi pometači ne bodo zastopali kmetskega stanu. Volilci, ravnajmo se po geslu: Kmet s kmetom in padel bo ljubljanski pometač, da bo veselje. Potem bomo pa

vzeli mi Notranjci, kakšno staro brezovo metlo ter pomedi tega pometača tja, kamor spada, v „zadružno zvezo“ pometat. — Kmetje, oddajmo glasove našemu kandidatu g. Ivan Grudnu. O g. Grudnu ni treba pripovedovati, kdo da je. Poznamo ga vsi, da je izvrsten kmetovalec. Kdor bode pa volil poslanca drugega stanu, (kakor je gostinčar) on naravnost zatira svoj stan, on je podoben sraki, katera si je nataknila pavovega perja in potem šla med pave, ti pa so jo oskubili do kože. Vesele praznike vsem naročnikom, prijateljem pa tudi sovražnikom. „Notranjčev“ poročevalec.

Sokolski dom se namerava postaviti v Žireh. Občina je odstopila stavbišče v središču žirovske doline. Sokolski dom ne bo le dom sokolskega društva, ki se razvije iz že doslej krepko delavnega odseka idrijskega Sokola, ampak vsem tamošnjim prosvetnim društvom. Vabimo somišljenike, da vsak po moči kaj žrtvuje za Sokolski dom. Darove sprejema „Odsek idrijskega Sokola v Žireh“. Objavljali se bodo v listih. Krepki poziv na slovensko občinstvo je podpisan od br. Jana Grudna, kot staroste „Sokola“ v Idriji ter od br. Ivana Kržišnika kot predsednika in br. Frana Bizjaka kot tajnika žirovskega odseka.

Občinsko starasinstvo na Vrabčah se je tekom enega leta znatno skrčilo. Spomladi leta 1906 je umrl en občinski odbornik, za tem je zbolel drugi, precej časa bolehal, vsled česar se občinskih sej vdeleževati ni mogel in slednjič tudi umrl. Pokojnima odbornikoma županstvo ni postavilo namestnikov, ker ima najbrž raje maloštevilen občinski odbor, umevno, da ljudje s tem niso zadovoljni. Nevemo, zakaj se je namestnike izvolilo, če se jih županstvo noče poslužiti. G. župan je baje tako zamišljen, da še sedaj ni opazil, da se tudi v vrabški občini dela dan.

Umrli je po daljšem bolehanju dne 20. t. m. g. Ivan Prime, po domače Hlad, iz Vel. Bukovice pri Il. Bistrici. Pokojni je bil kot trgovec z deželnimi pridelki daleč na okoli znan in splošno priljubljen. Naša okolica je z njim veliko izgubila. Blag mu spomin!

Vabilo na veselico, ki jo priredi il. bistriško-trnovska podružnica Ciril-Metodove družbe v dvorani hotela „Ilirija“ v nedeljo, dne 7. aprila ob 8. uri zvečer s prijaznim sodelovanjem g. E. Simonič-a, tovarnarja iz Sušaka in tamkajšnjega dramatičnega kluba. — Na sporedu je dramatična predstava, več solo točk na gosli, ki jih proizvaja g. E. Simonič, solo točka za sopran, komičen tercet in loterija. — Opozarjamo, da je g. E. Simonič sloveč umetnik na gosli in sodeluje le v dobrodelne namene. Njemu in dramatičnemu klubu izkazemo najbolje hvaležnost, ako se ta večer zberemo v mnogobrojnem številu in se odzovemo društvenemu pozivu: Mal položi dar domu na oltar.

Na nabor, dne 26. t. m. v Il. Bistrici je bil poklican Alojzij Vičič iz Zarečice, št. 4. Fant je krepk in komisija ga je hotela potrditi vojakom. Ima pa očeta s tako pohabljen roko, da je nesposoben za delo. Vzlic izjavi okrajnega zdravnika bo vsled premajhni odločnosti

našega župana Perkana, ki ni zastavil vseh moči, da bi fanta oprostili, fant menda le moral med vojake. Tako zastopa ta župan koristi posameznih občanov, da je revnemu očetu odvzeta edina sinova pomoč.

Iz Idrije. V slavnostni občinski seji mestnega občinskega sveta Idrija je bil izvoljen enoglasno častnim meščanom okr. sodnik Hinko Šturm, ker se je krepko potegoval za korist Idrije. Čast komur čast! — Pa tudi g. c. kr. notar Alojzij Pegan, ki je zelo vnet za korist Idrije, zasluži vse priznanje, ker je obljubil, da bo v novoustanovljeni Mestni hranilnici izvrševal vse posle brezplačno. Prav tako smo hvaležni g. Kristanu, ki se je za Idrijo že mnogo žrtvoval in bo dosegel, da dobe rudarji zopet „žito“ nazaj, ki se jim je po krivdi kletih klerikalcev odvzelo. — Znano je, da so pri nas mesnice nad vse nesnažne; zato smo hvaležni hišnemu posestniku g. Ipavcu, ki je predlagal, da občina ukaže vsem mesarjem napraviti po vseh mesnicah kamenita tla in stene, z vodovodom in vsemi modernimi potrebščinami, posebno, da ne bomo vživali od podgan objedenega mesa. Zanimalo bo tudi g. čitatelje, da se je na predlog g. Lapajnetu sklenilo na naši realki imenovati le take moči, ki so dobro kvalifikovane, neglede na „žlahto“. Za železnico je obljubil g. župan krepke podpore, kajti bil je že trikrat na svoje stroške na Dunaju in se je radi velikih stroškov v občinski upravi prostovoljno odpovedal županski plači. — Dvoje pa moramo omeniti, da se spozna perfidnost klerikalcev. Kancelistu g. Bählerju so odvzeli spominsko kolajno, ker se je po denunciaciji dognalo, da mu jo je glavarstvo ob 40 letnici pomotoma podelilo. Druga novica pa je, da se znani Bogatinče pred šolo, ki je za realko in posojilnico veliko žrtvoval (podaril je mnogo cementa in traverz), zelo jezi, ker tudi on ni imenovan častnim meščanom. Mi moža poznamo, pa tudi zgodovino cementa in traverz, zato damo možem prav, ker moža ne upoštevajo. K sklepu še omenimo, da gre v pokoj mnogozaslužni g. dr. Šuntar, na njegovo mesto pa pride čila moč z izbornimi medicinskimi izpiti. — Ta teden smo tudi ustanovili „abstinenčni krožek“, kojega predsednik je g. Peter Kenda, odborniki pa g. Kogovšek, Pegan, Gangl in drugi. Ker smo omenili g. Gangla, povejmo še, da so g. profesorji na naši realki sklenili spisati vse učne knjige, kar jih še manjka, slovensko, kar je od gospodov jako požrtvovalno. — Dolgo časa smo molčali, sedaj pa ne moremo več, kajti dolžnost naša je naslikati „delovanje“ tajnika Grabnerja v Logatcu. Ne samo, da kot Nemec niti dobro slovensko ne zna, nam tudi vedno svojo blaženo nemščino vsiljuje. Pa še drugo: Preje smo namreč pri zaupnih davčnih izpovedbah morali stati na mrzlih hodnikih v gradu, sedaj pa nas pri zasliševanju tlačijo v popolnoma pokvarjene prostore novega davčnega urada, kjer se gnetemo, kakor na kakem sejmu, o tajnosti izpovedeb pa ni govora, ker se vse sliši. Smilijo se nam davčni uradniki, ki morajo v teh prostorih bivati,

ti molče prenašajo, mi pa molčali ne bomo, temveč zahtevamo od glavarstva v Logatcu in direkcije v Ljubljani, da se nas vabi v občino, kjer je dovolj prostora in ne more vsak slišati, kaj se govori. A ne le to! Ko je bil dr. Rupnik pri nas, ki je naše razmere poznal, nismo cenili koga imamo; ta naduti Grabner pa nad nami kriči in nas sili priznavati svote, ki za naše kraje niso primerne, ker on razmer ne pozna. Pred leti smo morali celo dvakrat radi hišne najemnine v davkarijo, ker mu baje prvič neki Milavec ni prav delal; ali pa je bilo radi dijet? Pa tudi troje ljubljence ima! Tako je nekemu klerikalcu D. sam svetoval, naj manj napove, kakor je D. v resnici prodal; drugim pa izsiljuje zadnje vinarje, dasi imamo že itak neznosne davke. Zahtevamo da se zaslišijo vsi davkoplačevalci, ki bodo, razen tistih, katere protežira, vsi potrdili resničnost naših trditev. Do takih uradnikov ljudstvo ne more imeti zaupanja!

Požar v Vrhniku pri Starem trgu.

Na svetega Jožefa dan zvečer okoli 11. ure so žalostni glasi zvonov oznanili, da gori. Prijazna vas Vrhnika bila je v plamenu. Na lice mesta so takoj prihitele brizgalne iz Starega trga, Pudoba in Žagarjeva iz Markovca, pri kateri se je posebno marljivo delalo. Ogenj je nastal v leseni hiši najbrže v dimniku hišarja Palčiča. Na rešitev te hiše zlasti, ker je bila lesena in vsa v plamenu, ni bilo več misliti. Omejiti je bilo treba ogenj samo na sosedne hiše, katere se skoraj druga druge tišče in so vse s slamo krite. Z neumorno delavnostjo omejili so se torej vsi na gašenje sosednih hiš. Delali so vsi vstrajno možje in fantje, žene in dekleta, katere moramo zlasti pohvaliti ker so neutrudljivo cele štiri ure iz precej oddaljenega brega pridno brizgalnam vodo donašale. Z isto pridnostjo so delali tudi oni, ki so pri brizgalnah vodo „trumpali.“ Lahko rečemo, da le tej vztrajni delavnosti se je zahvaliti, da se je ogenj le še na sosedni dve hiši omejil, a potem ustavil, ker drugače bi bila danes polovica vasi Vrhnike kup pepela. Pohvalno moramo tukaj tudi omeniti gg. orožnike. Pogorela je še streha sosedne hiše posestnika Lavriča, ožgala sta se hlev in streha nasproti stoječe hiše posestnika Jerneja Pojeta. Pogorelci bili so sicer zavarovani, toda le za male svote in so torej pomoči vsekakor potrebni. Kdor more pomagati naj pomaga, vsak dar se bode hvaležno sprejel. Darove sprejema načelstvo prost. gas. društva in jih izkazuje v „Notranjcu“. Neko dejstvo pa je, katero moramo tukaj omeniti v obrambo našega prost. gasilnega društva. Nočemo biti osebni, ne maramo nikogar napadati niti izzivati, a čast gasilnega društva zahteva, da se brani. Nek član gasilnega društva je namreč ko je videl, kje je nevarnost največja, da se ogenj razširi, ukazal gasilcem osredotočiti gašenje le zlasti na ono sosedno hišo, od katere bi se bilo bati,

da se ogenj hitro naprej razširi, ter nasproti stoječo, katera je bila že itak v plamenu le toliko braniti, da se ne bi prijela v bližini stoječa, kjer pa je bila nevarnost izključena, ker je ista z opeko krita. Postopal je torej popolnoma po pravilih, ki jih določajo gasilne postave ter v trenutku, ko je to ukazal, niti ni vedel, čegava je nasproti stoječa hiša. Kdo za Boga v tako resnih trenutkih na strankarstvo misli? Toda naš kaplan Vovko, ki najbrže gasilnih postav ne pozna, se je izrazil proti nekemu častniku: „to je lumparija, tu se postopa strankarsko“. Ko ga je dotični častnik vprašal, koga misli ali morda njega, izjavil je sicer, da njega ne, vendar pa je še nadalje trdil in kričal, da se dela strankarsko. Koga družega je pač pri tem mislil, kakor edino le gasilno društvo, ker se je prvič proti častniku gas. društva tako izrazil, drugič pa, ker je imelo gasilno društvo vse brizgalne, razun Žagarjeve v rokah. Namen teh besedi je prozoren. Ker vodijo gasilno društvo možje, ki slučajno niso njegovih misli, hotel jih je s tem, da je javno kričal, da je to „lumparija, da se postopa strankarsko“ v očeh ljudstva očrniti, ugled gas. društva, katerega isto vsled krivde nekaterih itak malo uživa, škodovati ter ga ljudem kot nekako strankarsko predočiti. Vam li ni znano plemenito geslo gas. društev? „Bogu v čast, bližnjemu v pomoč!“ Temu geslu se do sedaj naše društvo ni še nikdar izneverilo in se mu tudi ne bode, če ga še bolj zaničujete. Kdo je postopal strankarsko? Ali je to strankarsko, če se je reklo pri hiši, katera je že itak gorela, gašenje po možnosti omejiti in glavni pozor obrniti na oni kraj, kjer je bila največja nevarnost. Sploh pa je bila ena brizgalna ves čas pri oni hiši, o kateri pravite, da se je pri nji strankarsko postopalo, če pa ji je kedaj vode zmanjkalo, tega pa vendar ni krivo društvo. Kdor more pri taki priliki, v taki sili in nesreči kaj tacega trditi, je ali sam tak ali pa tako zloben, da išče povsod maščevanja, ko vidi, da isti dobro dela. Prav je, da ste prišli k ognju, ker ob takih prilikah je včasih tudi duhovniške pomoči potreba, če se namreč kdo ponesreči, a obnašati bi se morali res kot duhovnik mirno in dostojno, kakor se je vaš gospod tovariš, ali pa bi bili vzeli škaf v roke in nosili vodo, ko ste videli, da so nosilci in nosilke že vsi izmučeni. Tudi bi bili pri brizgalni dobro došli, zlasti pri „trumpanju“ vode iz brega, kjer je vedno ljudi primanjkovalo. Če ste pa prišli k ognju radi tega, da bi hujskali proti gasilnemu društvu, bi pa bilo boljše, da ste doma ostali. Le skrajni potrpežljivosti in pa pravi človekoljubnosti nekaterih se je zahvaliti, da niso gasilci gašenja popustili in se vrnili z brizgalnami, katere so, dokler društvo obstoji, njegova last, Vam in Vaši brizgalni gašenje prepustili in lepa vas Vrhnika bi bila postala žrtev Vaše zlobnosti. Toda ne! tega niso storili, ker stoje kar se tiče čuta ljubezni do bližnjega mnogo nad vami.

Toliko lahko rečemo, da do sedaj ni še nihče tako bridko in nezasluženo razžalil gas. društva, kot

ste ga vi. Priznati mora vsak, bodisi prijatelj ali sovražnik, njegovo nepristransko delovanje. Prizna to tudi naš župni upravitelj, kateri je vzlic hudim političnim bojem, ki smo jih že z njim imeli, še vedno podporni član tukajšnjega prost. gas. društva. Kaj pa ste vi storili zanj? Namesto, da proti njemu hujskate, bi bilo lepše od vas, ko bi mladeničem izobraževalnega društva priporočali, naj pristopijo kot delujoči člani h gas. društvu, katero ima tako plemenit namen. In namesto, da šteje društvo sedaj komaj 30 delujočih članov, šteló bi jih takoj 100. To bi bilo delo pravega duhovnika, kateri je vnet za blagor ljudstva. Možje, izmed katerih vodijo nekateri že blizo 20 let gasilno društvo, so pri marsikaterem požaru v eni uri več gorja odvrnili, več dobrega bližnjemu storili, kot marsikdo celo svoje življenje. In take može vi blatite in grdite. Pridite k blagajniku in oglejte si blagajniško knjigo! Kdo vzdržuje, kdo podpira društvo, da ono sploh še obstoji? Morda li občina, katera mu že leta ni dala nobene podpore? Med podporniki našli bodete le zopet one, kateri so ob enem tudi delujoči člani. Koliko pa potrosijo pri raznih vajah, sejah in požarih iz svojega lastnega žepa, niti ne omenjamo. In to imenujete vi lumparija in strankarstvo! Ko bi bili oni hoteli postopati strankarsko, vprašali bi bili kratko — pri kom gori? in ko bi to zvedeli, bi se bili vrnili, saj pripadajo vsi pogorelci vaši stranki. Tega pa niso storili, držeč se vedno in povsod svojega gesla: bližnjemu pomagati, pa naj si bo te ali one stranke. Vprašati bi morali, ali pa vprašajte sedaj onega posestnika, radi katerega jim strankarstvo očitata in on vam bode, kot mož kolikor ga poznamo, sam povedal, da ste gasilno društvo natolcevali, očitajoč mu strankarstvo.

Dobro vemo, kam je vse to vaše obnašanje in kričanje merilo. Imeti hočete zopet eno pušico več med orožjem proti nam. Toda varate se! Vsi obsojajo to vaše postopanje in pušica, ki ste jo na nas namerili, se lahko obrne napram vam. Opazovalec.

Narodno gospodarstvo.

Kako dolgo je seme dobro. Znana je pravljica, da je kalilo seme, ki so ga našli v staroegipčanskem grobu. Izkazalo se je, da je ta bosa. Semena iz staroegipčanskih grobov ne kale več, četudi so dobro ohranjena. Če torej tudi semena 3000 let ne ostanejo kaljiva, je vendar res, da ostane seme prav dolgo časa dobro, če leži globoko v zemlji, kjer se toplota in vlaga ne izpreminjata. Evo sijajen dokaz: Prekopali so globoko travnik, tako da so spodnje plasti prišle na vrh. Na prekopenem svetu so zrastle rastline, ki se nahajajo le v listnatih gozdih, vendar niso pomnili najstarejši ljudje v vasi, da bi bil kedaj tod gozd. Dejstvo je torej, da so semena kalila, ki so bila več kot 100 let v globočini zemlje.

Poskušnja s semenom. Naštejemo 100 zrn, zavijemo jih v mokro cunjo in jih položimo v plitvo

skledo, katero postavim na gorek kraj (v toplak, na peč, ki ni prevroča). Skledo pokrijemo s stekleno šipo. Vsak dan pomočimo cunjo v gorko vodo, semena pa pregledamo in odstranimo tista, ki že kale. V 8 do 14 dneh se lahko prepričamo, koliko odstotkov semena je kalilo.

Stari, s skorjo obdani koli so prava gnezda za rastlinske škodljivce, ki se naselijo v varnem zaščiti pod skorjo. Kdor ima take kole na vrtu, naj se prepriča o tem in naj jim odlusči skorjo in jo sežge, ali pa naj kole same odstrani z vrta.

Krvava uš se razširja po Kranjskem in preti uničiti sadno drevje popolnoma. Na deblih in vejah nastanejo rane (ljudje pravijo: „drevo ima raka“), posebno na krajih, kjer smo odrezali vejico. Kdor rano z nožem preišče, najde v njej belega črva ali pa tudi krvave uši, katere spoznamo po beli fini volni, ki jih obdaja in po rdečem soku, če jih stlačimo. Komur uničuje krvava uš drevje, naj odstrani veje in drevesa, ki imajo mnogo ran in naj jih takoj sežge. Preišče naj debela vseh dreves in stlači črve in uši. Za vničenje uši in jajčec se priporoča mazanje s karbolinejem, da bi pa karbolinej vničil tudi črve, ki so pod skorjo v majhnih rovih, ni verjetno. Najboljše je poiskati pazljivo z nožkom črva in potem rano zamazati z kravjekom in ilovico.

Po svetu.

Dva parnika sta trčila skupaj v britoljskem zalivu, in sicer angleška parnika „Heliopolis“ in „Orianda“. Zadnji se je takoj potopil in ž njim 14 mož posadke.

Alkohol in samomor. Preiskovanja o vzrokih samomora so dokazala, da je alkohol mnogokrat vzrok tako nesrečne smrti. Neki zdravnik v Hamburgu sestavil je sledeče zanimive podatke o vzrokih samomora. Pred vsem potrjuje dejstvo, da število samomorov narašča pri vseh kulturnih narodih v zadnjih desetletjih. V bolnico, kjer slušbuje, so pripeljali v petih letih 375 ljudi, kateri so skušali izvršiti samomor, a se jim ni posrečilo. Te ljudi je zdravnik izpraševal, kaj jih je dovedlo do nesrečnega sklepa. Pri 48 bolnikih je bil vzrok popolna blaznost, pri 13 delirium tremens, pri 15 patološka pijanost. Veliko ulogo, piše zdravnik, igra alkohol. Med samomorilci, ki so pripadali vsem stanovom, jih je bilo mnogo, ki so vsled vedne zlorabe alkohola bili telesno in duševno propali in slabotni, da so obupali v boju za obstanek, ki je tako težaven v velikih mestih. Če pomislimo, da je alkohol neštivilnokrat vzrok duševnim boleznim, (30 odstotkov moških umobolnih zboli vsled nezmerne uživanja alkohola), imamo dokaz, da je vzrok samomora mnogokrat alkohol. Alkohol tudi olajšuje izvršitev samomora, saj povzdiguje pogum. Zdravnik trdi, da je mogoče omejiti naraščanje samomorov do gotove meje, če bi se vstrajno in odločno bojevalo proti alkoholu.

Duhovniki, zdravniki, učitelji, sploh osebe, ki imajo kak vpliv na ljudstvo, so poklicani boritelji proti alkoholu; a tudi oblasti bi morale polagoma zmanjšati število žganjarn ter ustanavljati hiše in delavnice za pijance.

Idealna stran sežiganja mrličev. V Gradcu je imel vseučiliški profesor Kratter predavanje o sežiganju mrličev. Nazadnje je omenjal spravljanje pepela. Vsako živo bitje, je dejal, je otrok solnca. To je predstava, ki jo je treba imeti, nadaljna pa, da se ne more nič izgubiti v veselstvu, da snov le izpreminja obliko. Predavatelj je omenjal neko mlado gospo, ki je bila znana vsled izredne krasote, ona je pred smrtjo izjavila: „Raztrosite moj pepel po polji, da bo kmalu zopet združen z naravo“. Idealno bi se ohranil spomin na umrle, če bi njih pepel potresli krog rastlin, n. pr. krog korenin vrtnice ali lipe. Kadar bi šumelo listje, klicalo bi ostalim: „On živi, saj njegov pepel hrani cvetočo lipo“.

Beda v francoskih vinskih krajih. Vse občine v vzhodnih Pirenejah so radi slabe letine odpovedale plačevanje davkov od svojih vinogradov. Kmetje, s svojimi župani na čelu, zahtevajo oprostitev od davka in državno podporo ter groze, da se bodo zoperstavljali s silo, če se bo pobiral davek.

Kako naj se polove psi. Poljedelsko ministrstvo je izdalo odlok, da se psi ne smejo več loviti z žičnimi zanjkami, ampak z usnjenimi ali kavčukastimi in z mrežami. Za prevažanje psov se smejo uporabljati le primerni vozovi, usmrčenje živali se mora izvršiti hitro in brez mučenja.

Za kratek čas.

V Berolinu je umrla stara gospodična z obilnim premoženjem. Veseli dediči na Francoskem so jo hoteli iz hvaležnosti pokopati v domači zemlji v Parizu. Ko je krsta prišla, so jo takoj odprli in našli v njej mrtvega ruskega generala. Brzjavili so v Berlin s plačanim odgovorom: „V krsti general, kje teta?“ Odgovor: „Teta v Petrogradu. Dediči so brzjavili v Petrograd: „Tukaj je ruski general, kje teta?“ Odgovor: Teto pokopali z vojaško častjo, storite z generalom, kar vam drago.“

Dober svet. Stric: „Mojih 50 kron si vendar prejel?“ Nečak: Da, striček, ali vprašam te le, zakaj bolje ne izrabljaš poštne? Za 20 h bi bil lahko poslal 100 kron.

Je že bolje. Bolnik: „Gospod doktor, ponoči mi vedno zaspi desna noga.“ Doktor: „No glejte, zdaj ne morete več reči, da absolutno nič ne spite.“

Loterijske številke.

Dunaj, 13. marca		90	8	9	59	50
Brno, 27. marca		8	12	48	67	74

Posestvo v Zalogu pri Postojni

obstoječe iz hiše št. 6, vrta, njiv, travnikov in nekaj gozda proda **Anton Krajnar** v Zalogu.

Kmetovalci pozor!

Priporočam sveža pristna poljedelska in vrtna semena za prihodnjo pomlad. Pri meni se kupi po zmernih cenah dobro kaljivo seme: domače (rdeče) detelje, lucerne (večne detelje) in raznih trav, kakor francoske, nemške in italijanske travulje, mačjega repa i. t. d.

seme izredno debele pasme

in sicer: podolgaste, rumene ekendorferske ploščate rumene oberndorferske in dolge rudeče mamut-pese. Imam v zalogi tudi seme domačega korenja, repe, zelja, ovsa, ruskega lanu ter raznovrstna vrtna in cvetlična semena.

ANTON DITRICH, trgovec v Postojni.

E 45/7

2.

Dražbeni oklic.

Po zahtevanju gosp. dr. Frana Poček, odvetnika v Ljubljani bo

dne 18. aprila 1907

dopoldan ob 10. uri pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 6 dražba zemljišč vl. št.: 110, 162 in 396 d. o. Bukovje obstoječih iz hiše št. 35 v Predjami z gospodarskimi poslopji, iz več travnikov, njiv, iz gozda in gmajnskih pravic.

Nepremičninam, koje je prodati na dražbi, je določena vrednost, in sicer:

1. vlož. št. 110 d. o. Bukovje 4200 K —
2. „ „ 162 „ „ „ 1850 „ —
3. „ „ 396 „ „ „ 600 „ —

Najmanjši ponudek znaša ad 1. 2800 kron, ad 2. 1234 kron, ad 3. 400 kron, pod tem zneskom se ne prodaja.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin (zemljiškoknjižni izpisek, hipotekarni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji, v izbi št. 6 med opravičnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnjih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje, niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja v Postojni, oddelek II., dne 15. marca 1907.

V hiši gospe Helene Orešek v Postojni

● zobozdravnik ●

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7

Amerik. zob. —
Vsa zobotehnična dela

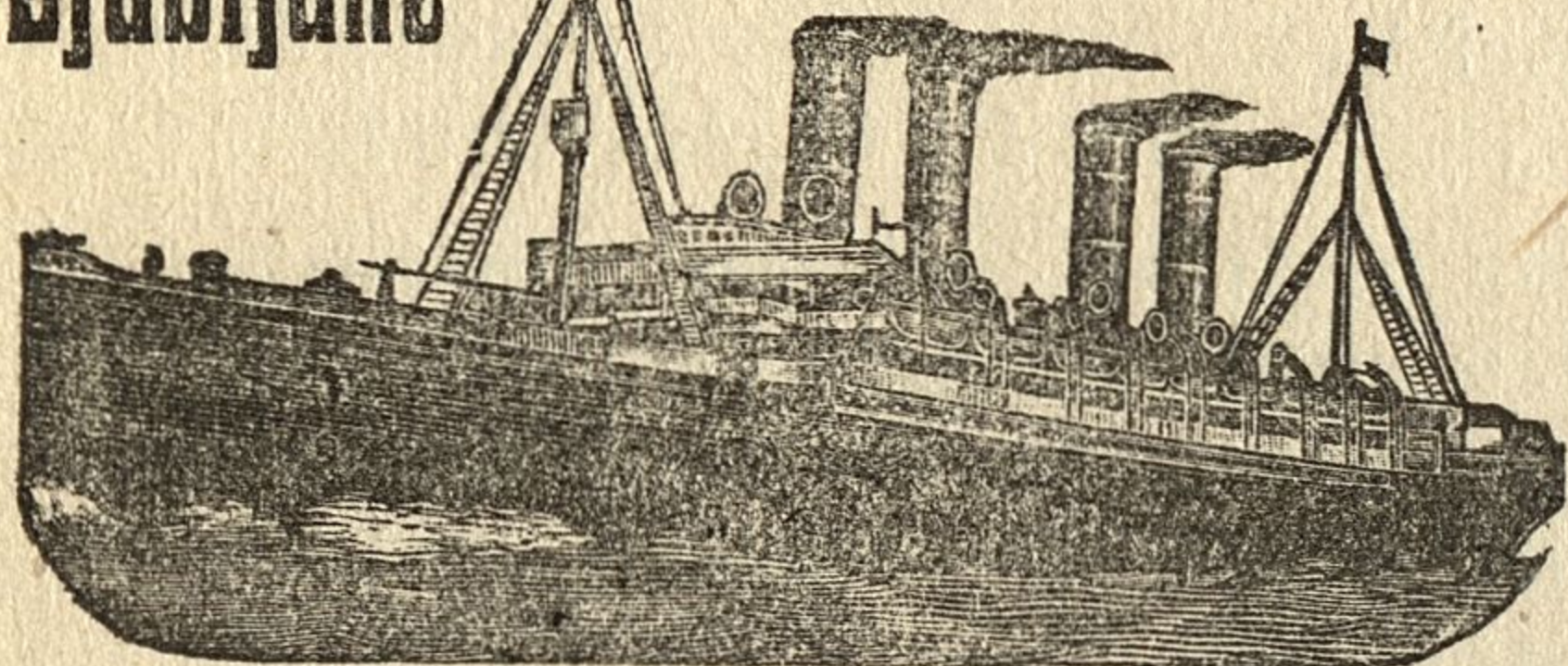
Amerik. zob. —
se v konces. ateljeju

O. SEYDL

izvršujejo.

Ordinira vsako soboto od 8. do 5. ure.

Iz Ljubljane v New-York

vozi se najcenejše s prekrasno opremljenimi ekspresnim parobrodi, takozvanimi

cesarskimi brzoparniki

Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm in Kaiser Wilhelm der Grosse, kateri so največji in najvarnejši na svetu.

Vožnja po morju traja samo 5 do 6 dni.

Zdatne ugodnosti dovoljujejo se večjim družbam. — Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur nemudoma in brezplačno

EDVARD TAVČAR v Ljubljani

št. 35, Kolodvorske ulice št. 35,

nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Oves semenski „Willkomm“

dobi se od 100 kg dalje po 26 kron prosto Ljubljana. Trgovci dobe znižane cene.

M. Lavrenčič, Šiška pri Ljubljani.

Rašelj.

Kdor tega ne uvažuje, se pregreši na svojem lastnem telesu! Kaiserjeve prsne karamele s tremi jelkami. Zdravniško preizkušeno in priporočeno proti kašlju in hripavosti, kataru, zasliženju in kataru v požiralniku. 5120 notarsko poverjenih izpričeval potrjuje, da drže kar obetajo. Zavoj 20 in 40 vinarjev. Škatljica 80 vinarjev.

Zalogo ima

J. Hus

lekarnar v Vipavi.

Prsni sirup proti kašlju, hripavosti itd.

steklenica 1 K 40 v.

Čisto, belo ribje olje, steklenica 1 K, velika 1 K 80 v.

Mazilo proti trganju in revmatizmu, steklenica 1 K.

Mazilo proti ozebkom 1 lonček 70 vin.

Razpošilja

lekarna Hus v Vipavi.

BIKA

12 mesecev starega (Pincgavske pasme), 132 cm visok
proda po dogovorjeni ceni

LEONHARD DEL-LINZ.

Razdrto.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po 4½% brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.